

Primii pași în lumea mamiferelor

Autori: Clubul Montan Apuseni și Fundația Potaissa

Multumiri: (in ordine alfabetica)

Doria Constantinescu, Ioana Iancu, Ionuț Ardelean, Mirela Feneș,
Monica Moldovan, Simona Bolboacă

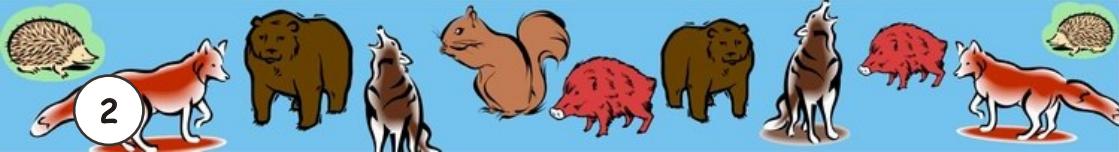
Material realizat în cadrul proiectului:

Ecodidactica - natura ca sală de clasă

Proiect finantat de:

Manfred Hermsen Stiftung, Bremen, Germania

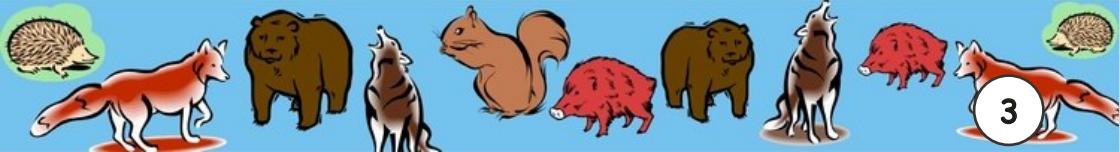
februarie - iulie 2006

2

Cuprins

Introducere	3
Despre mamifere	4
Mamifere din Trascău	7
Veverița	7
Iepurele	8
Mistrețul	9
Bursucul	10
Râsul	11
Cârtița	12
Dihorul	13
Pârșul	14
Ursul	15
Ariciul	16
Lupul	17
Pisica Salbatica	18
Vulpea	19
Lilieci	20
Jocuri	21

Primii pași în lumea mamiferelor

Proiectul Ecodidactica are ca scop dezvoltarea și implementarea unor metode de educație pentru mediu prin organizarea de tabere și excursii pentru elevi și studenți, având ca sală de clasa ariile naturale protejate din regiunea Rîmeșului.

O componentă importantă a proiectului o reprezintă dezvoltarea de metode educaționale care se pot aplica în mijlocul naturii, de aceea noi ne-am propus să realizăm 6 modele de broșuri tematice, referitoare la păsări, mamifere, insecte, reptile, habitate naturale și plante.

Aceste broșuri vă sunt adresate vouă, tinerilor care sunteți implicați în procesul de educare pentru mediu.

Aceste broșuri sunt structurate pe 3 capitole: fiecare va conține informații generale, informații specifice referitoare la tipuri de habitat sau specii floristice sau faunistice și o parte cu idei de jocuri, concursuri și alte activități practice pe care le puteți face în timpul excursiilor voastre!

Sperăm că aceste materiale vă vor fi folositoare și aşteptăm sugestii pentru îmbunătățirea acestora!

Lectură frumoasă!

Echipa proiectului Ecodidactica

Despre mamifere

Ce sunt mamiferele?

Mamiferele sunt cele mai dezvoltate vertebrate. Se cunosc peste 4000 de specii de mamifere. Ele trăiesc în toate mediile de viață: terestru (lupii, urșii), acvatic (delfini), subteran (cârtiță), aerian (lilieci). Se mai deosebesc de alte animale prin faptul că au glande mamare. Ei nasc pui vii, îi hrănesc cu lapte, au sistem nervos foarte bine dezvoltat, sunt homeoterme.

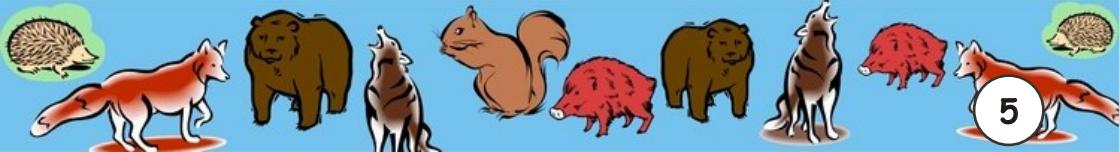
Clasificarea mamiferelor

Mamiferele sunt clasificate în: carnivore, primate, monotreme, marsupiale, logomorfe, copitate, chiroptere, insectivore, proboscidieni, pinipede, cetacee, rozătoare.

Descrierea generală a mamiferelor

Mamiferele au o musculatură bine dezvoltată și un endoschelet dur. Toate mamiferele au o cutie craniată dezvoltată.

Dantura este mai puternică și dinții sunt diferențiați în canini, molari și incisivi. Regiunea cervicală a coloanei vertebrale este la toate mamiferele alcătuită din 7 vertebre. Coloana

vertebrală este mai mobilă. Cu regiunea toracală a coloanei vertebrale (12-15 vertebre) sunt unite coastele, alcătuind împreună cutia toracică.

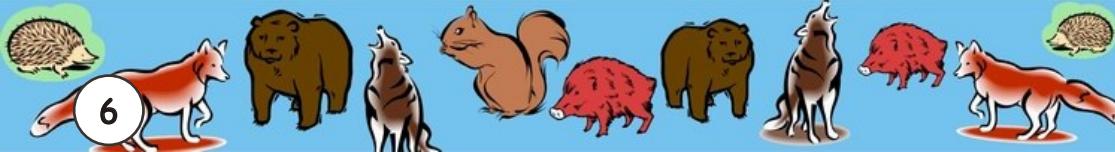
Mușchii sunt foarte dezvoltăți, în special mușchii membrelor. Mușchii scheletici ai vertebratelor participă la termoregulare, la comunicare și la locomoție.

Structura internă la toate mamiferele este cam aceeași. Cavitatea toracică este la fel, conținând inima și plămâni, iar cea abdominală conține stomacul, intestinele, ficatul, rinichii, etc.

Sistemul circulator este diferit de cel al păsărilor. Inima are 4 camere, iar pereții groși asigură circulația rapidă a sângeului, care duce mai repede oxigenul către țesuturi.

Având sistemele de organe mai dezvoltate ca la alte organisme, mamiferele au un metabolism mai ridicat. Datorită acestuia, cât și blănii (unele mamifere au un strat de grăsime), ele au tot timpul o temperatură internă ridicată, iar datorită termoregulării (dilatarea sau comprimarea capilarelor, transpirația) temperatura este constantă.

Sistemul nervos, de asemenea, este foarte dezvoltat. La majoritatea speciilor, acesta are multe circumvoluții cerebrale. Cu cât mai multe circumvoluții, cu atât este mai complex comportamentul. Astfel, iepurele are o suprafață aproape netedă, fără prea multe circumvoluții, iar pisica, câinele și maimuța, fiind mai dezvoltate, au creierul "brăzdat" de cute.

Răspândirea mamiferelor în Munții Trascău

Cele mai importante mamifere care se întâlnesc în Munții Trascău sunt: râsul, pisica sălbatică, ursul, lupul, cerbul, căprioara, mistrețul, vulpea, iepurele, liliacul, veverița, cărtița, ariciul, dihorul, pârșul, bursucul și viezurele.

Importanța mamiferelor

Toate aceste mamifere sunt foarte importante în ecosistem, fiecare având un rol bine stabilit.

De exemplu animalele carnivore cum sunt râsul, lupul, ursul și pisica sălbatică sunt considerate dăunătoare de om, pentru că mai atacă câteodată turmele de oi, vacile sau alte animale domestice.

Dar nu trebuie să uităm că ele curăță pădurea de animale moarte sau bolnave, menținând natura curată și prevenind astfel răspândirea bolilor, putând fi numite "doctori" ai pădurii.

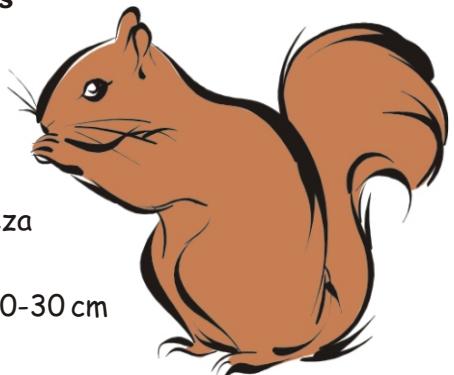
Mamifere din Munții Trascău

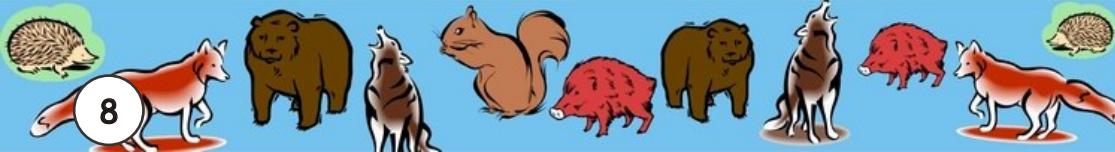
VEVERIȚA

Denumirea științifică: *Sciurus vulgaris*

Caracteristici:

- mai este numită acrobatul lumii animalelor, ea uimește prin săriturile sale, de pe o creangă pe alta, și prin viteza cu care aleargă pe ramurile arborilor
- este un animal micuț, de aproximativ 20-30 cm
- are coada 16-20 cm
- urechile sunt destul de mici, de 3 cm
- culoarea blănii variază, de la roșu-cărămiziu la cafeniu întunecat și negru, iar pieptul și abdomenul sunt albe-galbui.
- este răspândită din partea centrală a Europei până în Asia. La noi se găsește prin pădurile de foioase și conifere
- poate face salturi de 4-5 m de la un arbore la altul.
- se hrănește cu semințe de conifere, ghindă, nuci, alune, jir, muguri, fructe, din care își face rezerve și pentru iarnă, iar uneori consumă ouă și pui de păsărele.
- nu hibernează propriu-zis, dar doarme zile în sir, ieșind din când în când după hrana
- femela naște 3-8 pui
- veverița are nevoie de spațiu în care să poată alerga, sări, să se poată cățăra

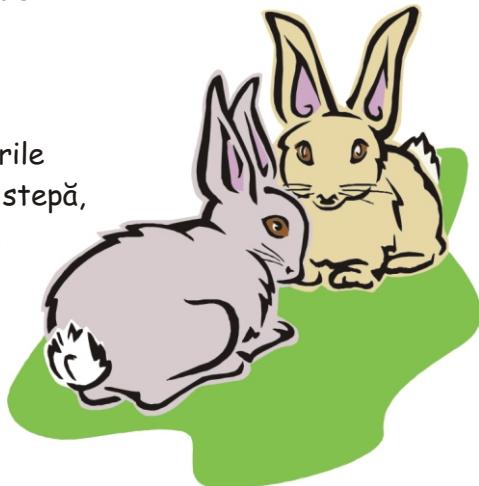

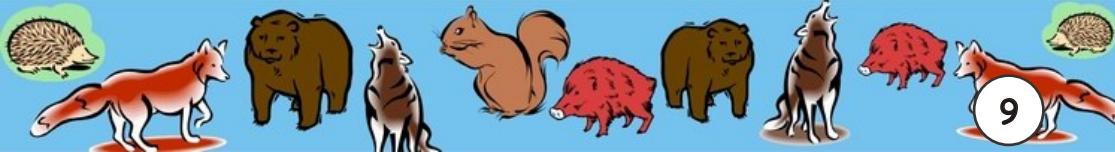
IEPURELE

Denumirea științifică: *Lepus timidus*

Caracteristici:

- i se mai spune urecheatul fricos
- sunt întâlniți în tufișurile din pădurile foarte dese, la câmpie, în zonele de stepă, în grădini, existând specii chiar și în zona arctică
- iepurele este rozător (având, în plus față de ceilalți, doi dinți mai lunghi și tăioși, în fața dinților incisivi)
- iepurele este de 2 feluri: de câmp și domestic.
- iepurele domestic, de pildă, naște pui orbi și fără blană, trăiește în tuneluri adânci săpate sub pământ, unde conviețuiește în colonii
- iepurele de câmp a urecheatului naște pui care văd, acoperiți de blană, își face culcușuri simple și trăiește foarte rar în compania altor iepuri
- mănâncă apoape tot ce e verde și crește pe câmp (iarbă, varză, morcov, salată și alte plante), "luând" masa numai noaptea, în timp ce ziua stau majoritatea timpului ascunși
- blânița, lucrul cel mai prețios poate fi de două feluri: densă și moale - pentru vremea ploioasă și friguroasă, sau mai rară și lungă pentru căldurile mari.
- iepurii au mulți dușmanii de la lupi, coioti, râși, vulpi și pisici sălbatice, până la bufnițe, șoimi, ulii și chiar veverițele roșii, care le vânează puii.
- trăiește singur sau cu prietenii în colonie

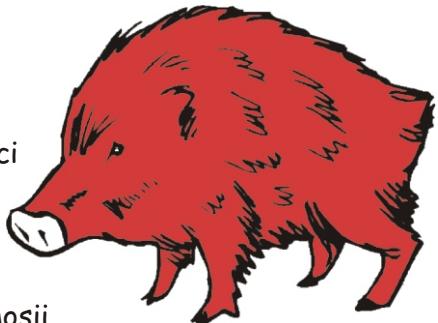

MISTREȚUL

Denumirea științifică: *Sus scrofa*

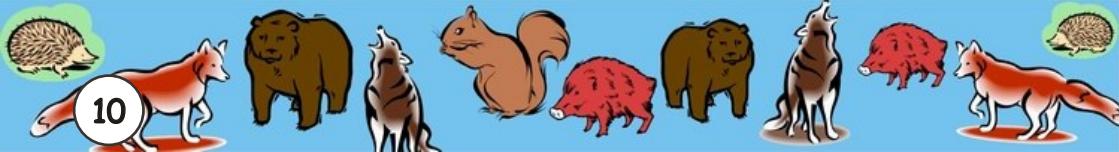
Caracteristici:

- mistrețul aparține familiei de porci (Suidae), sunt omnivori: consumă atât carne cât și hrană vegetală
- porcii mistreți se aseamănă foarte mult cu porcii domestici, fiind strămoșii acestora
- porcii mistreți au incisivi și molari puternici, un auz și un simț olfactiv foarte ascuțite
- hrana aflată sub nivelul solului-fructe, ciuperci, rădăcini o descoperă cu ajutorul miroșului
- mistrețul are un corp îndesat, picioare scurte și o mișcare rapidă
- corpul îi este acoperit cu fire de păr tari și țepoase
- în timpul zilei se odihnesc într-un loc umbros între copaci, și numai în amurg sau noaptea ies din pădure pentru a-și căuta hrană
- mistreții duc o viață solitară, dar căteodată se adună în cete, mai ales în parioada împerecherii, sau când scroafele își îngrijesc puii
- scroafa poate naște și 12 pui, după o gestație de 16 săptămâni
- din cele mai vechi timpuri a fost vânat de oameni, mai ales pentru carnea sa
- dintre animale, cel mai cunoscut prădător al mistrețului este lupul
- în România există un număr foarte mare de mistreți

Curiozități:

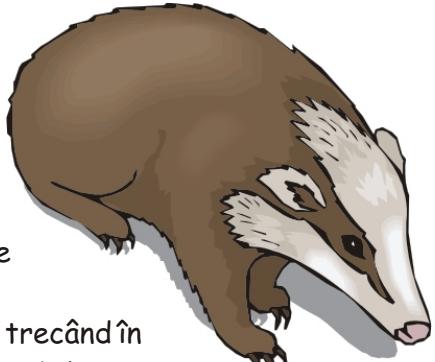
- măncă și șerpi, iar veninul lor nu are nici un efect asupra lor
- puii de mistreț se mai numesc și godaci sau gligani?
- masculul are o înălțime de aproape un metru, și are colții foarte ascuțiti, aleargă foarte repede și dacă este încolțit îl înfruntă pe atacator.

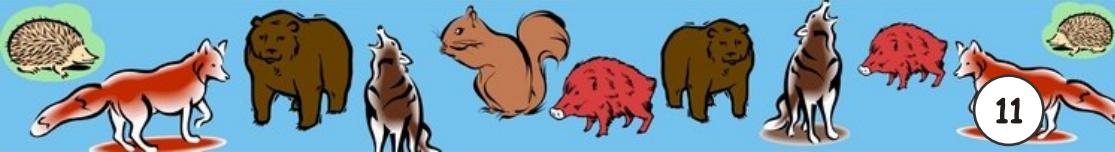
BURSUCUL

Denumirea științifică: *Meles meles*

Caracteristici:

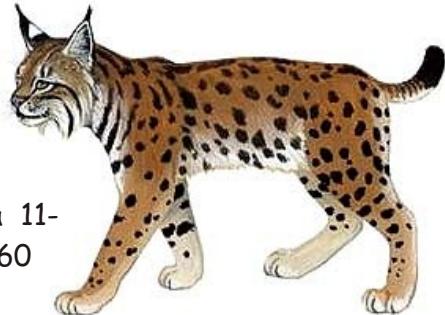
- bursucului i se mai spune și viezure
- el este un animal de 60-70 cm lungime și are o grutate de aproximativ 10-20 de kg
- spatele este alb-sur, încipat cu negru, trecând în roșcat pe laturile corpului și coadă, pe abdomen și picioare este negru-cafeniu, iar capul și gâtul sunt dungate longitudinal cu alb
- femela are nuanțe mai deschise
- în privința glasului, manifestările sale sunt diferite: mormăie, pufăie când este atacat, iar în perioada împerecherii scoate un țipăt pătrunzător
- vîrsta maturității sexuale este la un an și jumătate
- împerecherea are loc în perioada iulie-august
- femela naște o singură dată pe an, după 8-9 luni de la împerechere, prin februarie-martie, 3-5 pui, orbi, care văd după 9 zile și devin independenți după o jumătate de an
- trăiește aproximativ 15 ani
- este un animal de amurg și de noapte, cea mai mare parte a timpului o petrece în vizuină
- pe timp frumos ieșe din când în când să bea apă și îi place să se scalde
- la noi în țară trăiește de obicei la marginea pădurilor subcarpatice, în apropierea terenurilor de cultură
- își sapă o vizuină cu 4-8 ieșiri, pe versanții însorii ai colinelor împădurite sau pe povârnișuri sterpe din câmpie, însă întotdeauna în locuri mai retrase

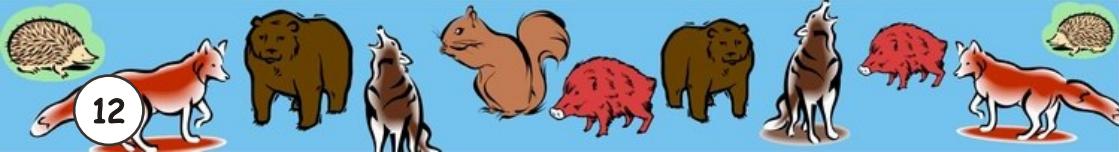
RÂSUL

Denumirea științifică: *Lynx lynx*

Caracteristici:

- este un animal nu foarte mare, atinge 80-100 (rar 130) cm, iar coada 11-26 cm, înălțimea este de aproximativ 60 cm în dreptul umerilor, iar greutatea 35-40 kg.
- buza superioară are mustăți din peri lungi și bățoși
- blana e frumoasă având peri deși și moi, alungiți pe laturile capului
- culoarea variază după vîrstă, anotimp și individ, de obicei sur-roșiatică, iar pe spate este pătat cu alb și cu numeroase punctașoare roșii sau sur întunecate pe cap, spate și gât, are față roșcată
- urechile sunt albe în interior, cu o dungă neagră sau cafenie pe laturi
- coada este, de la vârf până la jumătate, neagră, iar către bază neclar inelată
- vara, blana lui este mai mult roșcată, cu perii scurți, pe cand iarna este mai sură și cu peri mai lungi
- este predominant nocturn, fiind singuratic și retras, foarte agil și feroce
- atacă ciute de cerbi, căprioare, cocoși de munte, iepuri și chiar oi
- când atacă, rupe arterele și linge săngele, din corp preferă mai mult ficatul, rinichii sau inima
- femela naște 2-3 pui, orbi, care văd după 9 zile
- pe plan internațional, râsul este considerat "aproape amenințat" în toate țările din Europa, fiind protejat prin lege, România este zona cea mai dens populată de râși, numărul lor fiind estimat la 2000 de exemplare, care reprezintă aproximativ 70-75 % din totalul populației europene al acestei specii

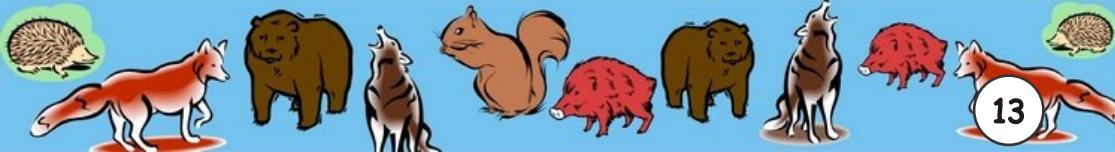
CÂRȚIȚA

Denumirea științifică: *Talpa europaea*

Caracteristici:

- cârtița este cam de mărimea unui șobolan, având corpul acoperit cu o blană închisă la culoare (în majoritatea cazurilor fiind neagră)
- muncește neîncetat pentru a construi o rețea de tuneluri, putând săpa chiar până la 4 metri și jumătate pe oră, media zilnică depășind deseori 30 de metri de galerie
- movilițele pe care le formează sunt rezultate din pământul proaspăt răscoslit, împins afară din tunelul subteran
- movilele le putem vedea în grădinile de la țară, pe câmp, printre copacii din pădure, chiar și în parcurile din oraș
- cârtițele își trăiesc viața în întuneric total, în galerii săpate cu ajutorul labelor din față, care arată ca niște lopeți
- principalul scop al acestei neîncetate activități de săpat este găsirea hranei, adică mici insecte, ouă și larve ale acestora, râme, viermișori care trăiesc în pământ, chiar și păianjeni, dar și rădăcini sau tulpini subterane ale unor plante
- este un animal care nu se poate baza pe două dintre simțurile de bază: vederea și mirosul, deoarece trăind în subteran, acesta nu se dezvoltă și trebuie astfel să fie foarte atent cand iese la suprafață, fiind, din această cauză, o pradă ușoară pentru dușmanii săi naturali
- cârtițele trăiesc în singurătate cea mai mare parte a anului, abia iarna târziu masculii începând să caute femelele prin tunelurile întunecoase
- după 4 - 6 săptămâni apar și puii, care sunt, în primele zile de viață, complet lipsiți de păr

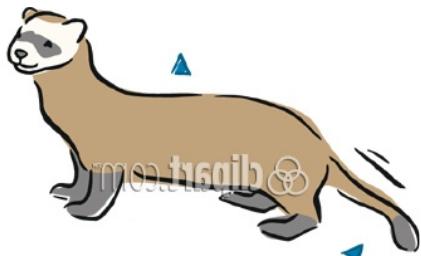

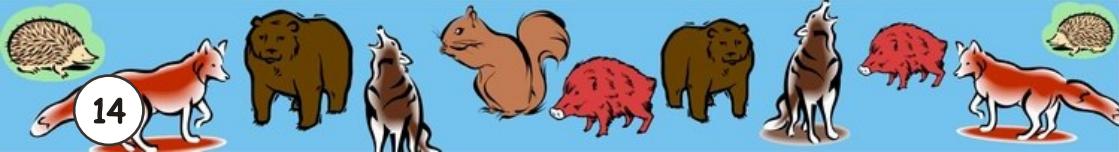
DIHORUL

Denumirea științifică: *Mustela putoris*

Caracteristici:

- dihorul populează toată zona temperată din Europa
- în România este destul de comun, îl putem întâlni prin clăi de grâu, grămezi de lemn, ruine, magazii de cereale, etc
- are o lungime (capul și trunchiul) de 35 - 40 cm, iar coada de 12 - 19 cm, are aproximativ un kg
- blana de pe spate e de culoare cafenie-castanie, întunecat uniform și pe mijlocul lui, o dungă slabă roscată-cafenie, iar pe laturi este gălbui.
- bărbia și vârful botului sunt albe-gălbui, nasul e închis la culoare, în urma ochilor are o pată albă-gălbuiie, slab delimitată, care se continuă în urma urechilor, și o dungă ștearsă de aceeași culoare, urechile sunt cafenii cu margini albe
- are mustățile lungi, negre-cafenii.
- rolul dihorului este foarte important, el ține sub control populațiile de rozătoare mici și șerpi veninoși, îi plac broaștele, dar la nevoie se mulțumește și cu lăcuste și melci
- dihorul este și pescar, pândind mult timp pe marginea râurilor și a lacurilor, iar când peștii apar, dihorul sare brusc în apă scufundându-se rapid, prințând peștii cu îndemanare
- mai da o raită și în cotețele de găini, dar nu face distrugeri, pentru că nu ucide păsările ci apucă una și fuge cu ea în adăpostul său
- dihorul are și pentru zile negre o cămară plină cu broaște paralizate
- femela naște 3-6 pui, orbi, care văd după 14 zile
- folosește și vizuinile vulpilor sau ale iepurilor de casă
- este predominant nocturn

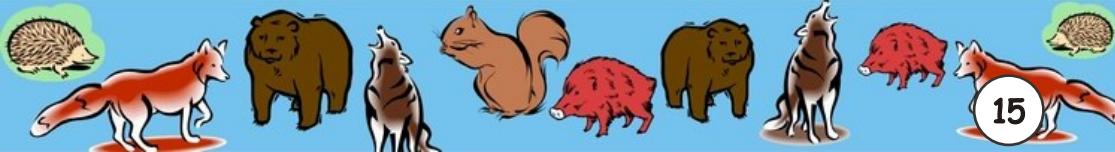
PÂRŞUL

Denumirea științifică: *Glis glis*

Caracteristici:

- este un animal de talie mică, măsurând aproximativ 16-18 cm, iar coada are circa 14-15 cm, în general cântarește 80-120g.
- are spatele de culoare cenușie, mai mult sau mai puțin întunecat, cu reflexe cafenii-întunecate și clar delimitat de albul abdomenului,
- laturile sunt sure-cafenii deschis la culoare, iar abdomenul și partea internă a picioarelor sunt albe, cu reflexe argintii, partea mijlocie a buzei superioare este sură-cafenie, bărbia, obrajii și gâtul albe
- mustățile negre, urechile le are sure-cafenii, cu marginea externă mai deschisă și coada sură-cafenie, cu o dungă longitudinală albă pe față inferioară
- este un animal răspândit în toată Europa meridională și de est, la noi în țară trăiește la marginea pădurilor de stejar și fag, prin livezi batrâne cu multi nuci
- ziua stă mai mult ascuns, ieșind noaptea după hrană (ghindă, jir, nuci, fructe uscate, boabe, uneori ouă și pui de păsărele)
- hibernează prin scorburi sau prin găuri în pamânt
- împerecherea are loc după trezirea din somnul de iarnă, iar după 6 săptămâni femela naște prima generație de 3-6 pui nuzi, cu pleoapele lipite
- se împarte în trei categorii: pârșul comun (*Myoxus glis*), pârșul de pădure (*Dryomys nitedula*) și pârșul de alun (*Muscardinus avellanarius*).

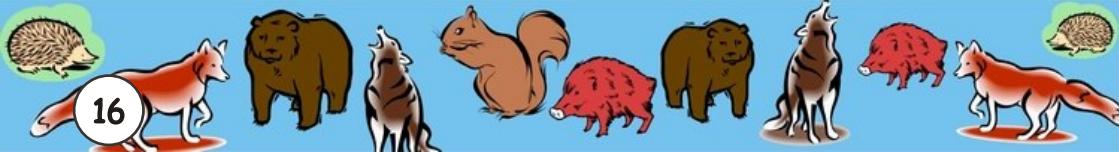
URSUL

Denumirea științifică: *Ursus arctos*

Caracteristici:

- este un animal de talie mare, poate ajunge până la o lungime de 2,5 m, având o coadă mică, de 8 cm și are greutatea între 200-300 kg, uneori putând să ajungă chiar la 400 kg
- blana ursului este creață, cu peri moi, mai lunghi pe față, abdomen și între picioare, fiind mai scurți pe bot
- culoarea este variabilă în funcție de anotimp și vîrstă, de la cafeniu-curat, cafeniu-galben sau cafeniu roscat, până aproape negru, negricios sau pestriț
- se hrănește în tinerețe mai mult cu ghindă, jir, mere pădurește, zmeură, afine, miere de albine, iarba fragedă, ovăz în pârg, porumb necopt, diferite rădăcini, muguri, iar către batrânețe cu oi, pești, păsări și ouale acestora, iar la nevoie cu cadavre care n-au intrat în putrefacție.
- Între mamă și pui există un mijloc de comunicare, un fel de grohăit
- perioada de gestație este de 7- 8 luni, după care ursoaica naște prin ianuarie-februarie 1-5 pui foarte mici, de mărimea unui șobolan (20-25 cm lungime și 400-500 g greutate), orbi (văd după 28-35 zile) și care stau pe lângă ursoaică 2 ani
- în general este un animal liniștit, se ferește de oameni și atacă doar când este rănit, iar ursoaica când are pui
- la noi în țară se găsește de-a lungul întregului lanț carpatic, prin păduri mari și dese, puțin umblate, liniștite, cu stânci și arbori căzuți
- trăiește izolat, fiecare urs are teritoriul sau pe care îl marchează prin zgârieturi pe copaci
- ursul brun a devenit o specie în pericol, beneficiind de mai multe programe de conservare

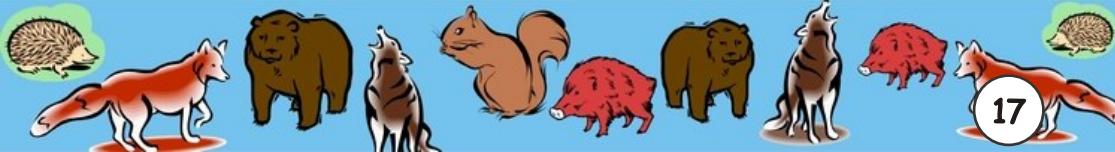
ARICIUL

Denumirea științifică: *Erinaceus europaeus*

Caracteristici:

- ariciul este asemănător unui mic ghem, acoperit cu o mulțime de țepi
- are un botic ascuțit, ochi scânteietori
- este unul dintre cele mai îndrăgite animale
- este un animal insectivor care, pe lângă insecte, mai mânâncă râme, păianjeni și melci
- majoritatea insectivorelor fug la primul semn de pericol, ariciul reacționează într-un mod cu totul aparte: având spatele acoperit cu aproape 6.000 de țepi ascuțiti, care nu sunt veninoși, ariciul se ghemuiește ca o mingă atunci când este amenințat și își zbârlește țepii, protejându-se astfel împotriva majorității prădătorilor
- evită să iasă la plimbare ziua, preferând să se ascundă prin locuri retrase și amânând masa după lăsarea întunericului.
- este foarte apreciat de fermieri, deoarece mânâncă o parte din dăunători și încearcă să îi determine să le "viziteze" proprietatea, momindu-i cu mâncare.
- viața ariciului este, de altfel, destul de scurtă, în libertate, exemplarele din speciile mici trăiesc între doi și patru ani, putând ajunge la 6-7 ani doar în captivitate
- hibernează din toamnă până în martie
- femela adultă naște după trei săptămâni
- puii se nasc cu țepi mai scurți și mai puțin ascuțiti pe care urmează să îi schimbe cu cei de maturi după primul an de viață
- un exemplar matur cântărește în jur de un kilogram și are o lungime de 20 - 30 de centimetri

LUPUL

Denumirea științifică: *Canis lupus*

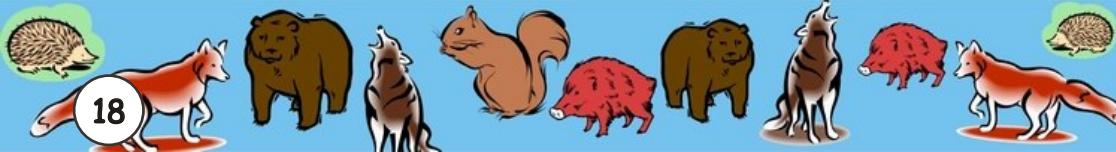
Caracteristici:

- lupul cenușiu face parte din familia canidelor, atinge până la un metru înățime și chiar doi în lungime
- acest prădător vânează numai noaptea, în special căprioare, elani etc
- haita este formată din 2 până la 15 lupi, condusă de masculul cel mai puternic
- comunică folosindu-și cunoscutul și înfricoșătorul urlet
- culoarea variază cu anotimpul și latitudinea: de la cenușiu-închis până la galben-cenușiu, cu ușoare tente negricioase
- are dinți puternici, îndeosebi canini, cu care sfâșie prada, și un gât puternic, musculos, care-i permite să se deplaseze cu o pradă grea
- femela naște 4-8 (rar 12) pui, în râpe împădurite, la loc ferit
- poate trăi 13-15 ani
- el realizează în același timp starea de igienă în teritoriu, consumând cadavre, înlăturând în acest fel producerea și propagarea unor maladii
- nu atacă oameni, decât dacă este foarte infometat, și numai în perechi sau în haită

Curiozități:

- Basmele populare spun că lupul a fost făcut de diavol dintr-o bucată de lut?
- S-au putut distinge peste 10 feluri de urlete ale lupilor, fiecare cu o altă semnificație?
- Între culcusurile lupilor se află o distanță de până la 12 km, probabil această distanță reprezintă teritoriul unei familii?
- Iarna, fiecare lup din haită păseste pe urmele celui din fată, astfel încât să nu se poată aprecia câți lupi au trecut?
- Lupul lasă, ca și vulpea, urme tip "sfoară", adică urmele lăsate de picioarele din spate cad exact peste urmele celor din fată?

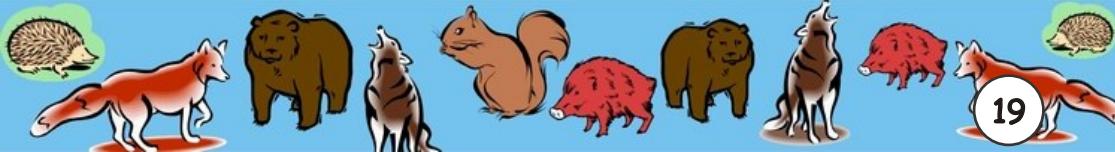
PISICA SĂLBATICĂ

Denumirea științifică: *Felis silvestris*

Caracteristici:

- sunt mamifere carnivore, de pradă, cu corpul suplu, agile, simțuri foarte dezvoltate, gheare ascuțite și retractile (adică intră în pernuțe)
- sunt curioase din fire, bune cățărătoare, experte în sărit, iar vertebrele flexibile le permit să-și răsucească corpul în aproape orice poziție
- pe frunte are 4 dungi negre neparalele; cele mijlocii se prelungesc pe spate și formează după urechi o dungă în lungul șirei spinării și pe partea superioară a cozii
- de o parte și alta a acestei dungi, un număr de dungi transversale, puțin mai întunecate, se îndreaptă către abdomen
- este destul de comună, din Carpați și Subcarpați până la șes, în pădurile întinse, dese, liniștite, unde se poate adăposti prin scorburi, crăpăturile stâncilor, peșteri, uneori vizuini de vulpi
- se hrănește cu vertebrate, de la șoareci până la iezi de căprioare, viței de cerb și păsări de tot soiul
- împerecherea prin februarie-martie, iar după 9 săptămâni, pisica naște 3-6 pui, orbi

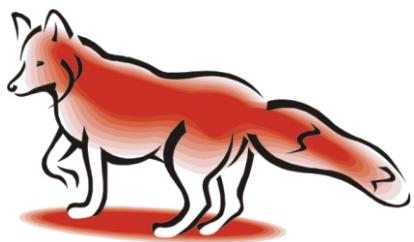

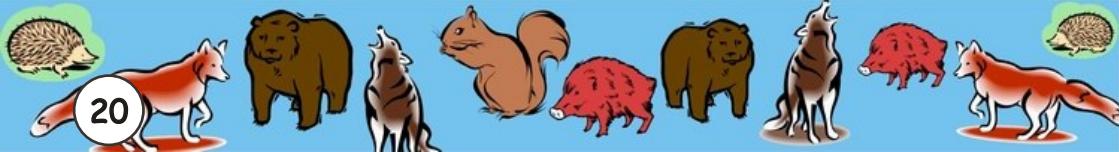
VULPEA

Denumirea științifică: *Vulpes vulpes*

Caracteristici:

- vulpile trăiesc în păduri, dar există exemplare care și-au făcut vizuini chiar în grădinile din jurul zonelor locuite
- nu formează familii mari, perechile mascul-femela "stăpânind" o suprafață de câțiva kilometri pătrați
- puii se nasc în vizuinile subterane, o singură dată pe an, din martie până în mai
- puii de vulpe sunt orbi la naștere, ochii lor deschizându-se abia după a doua săptămână de viață
- părinții sunt foarte grijulii cu micuții: mama este mereu în preajma puilor pentru a-i apăra, iar tatăl pleacă la vânătoare pentru a asigura hrana întregii familii
- vulpea este un animal carnivor, din familia canidelor (adică este "rudă" și cu câinele), din care mai fac parte lupul
- vederea și auzul - ambele extrem de bune - sunt două calități de bază pentru prădătorul care este vulpea, vânătoarea având loc - de obicei - pe întuneric, de la lăsarea nopții până în zori
- vulpea mănâncă, probabil, cele mici mamifere: șoareci de câmp, popândăi, castori, lemingi, veverițe, iepuri etc
- majoritatea vulpilor ucid deseori mai mult decât pot mâncă la o singură masă și îngroapă ce le prisosește, urmând a reveni altă dată la locul cu "provizii"
- marele dușman natural al vulpii e lupul, luptându-se deseori pentru teritorii
- în mediul rural transmite câteva boli foarte grave, printre care și turbarea

LILIECII

Caracteristici:

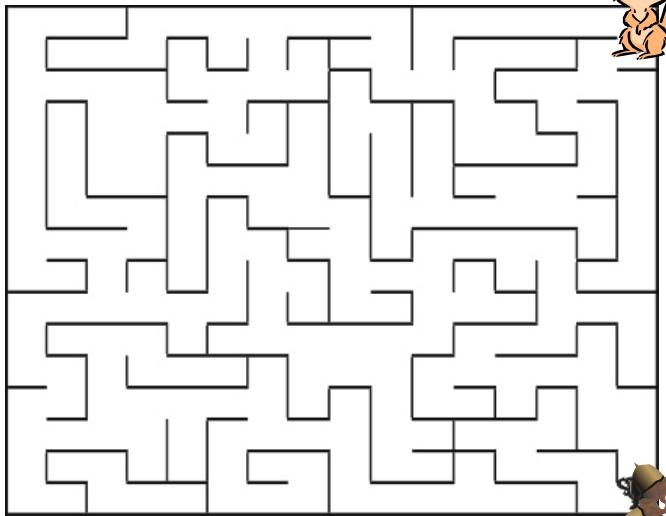
- lilecii fac parte din familia chilopterelor și se caracterizează printr-un mod de viață misterios care a dat naștere la multe legende
- acest acrobat aerian se orientează cu ajutorul ultrasunetelor, care nu pot fi auzite de oameni, în timpul zborului, lilecii emit permanent ultrasunete și datorită ecoului care se întoarce își construiesc o imagine acustică a locului în care se află
- în România se cunosc astăzi 30 de specii diferite de lileci, cel mai mic este liliacul pitic (*Pipistrellus pipistrellus*) care abia atinge 5 grame, la polul opus aflându-se liliacul cu urechi de șoarece mare (*Myotis myotis*) care are anvergura aripilor de 40 cm.
- au blana moale, urechile neobișnuit de mari la unii și aripile desfășurate în zbor
- ei trăiesc în colonii, hibernează în timpul iernii, după care femelele căuta un adăpost unde împreună își vor crește puii
- pot trăi până la 20 ani
- aceste mici mamifere se hrănesc cu insecte pe care le gasesc în copaci, grădini sau deasupra apelor (un liliac de apă - *Myotis daubentonii* se hrănește cu 4000 de țânțari pe noapte)
- iarna, când se pregătesc de hibernare, lilecii caută copaci bătrâni în a căror scorbură se adăpostesc în număr mare (1000 de exemplare, agătați ciorchine)
- speciile de lileci din fauna României sunt în pericol și se află sub scutul legilor de ocrotire

Curiozitate:

- pisica poate auzi ultrasunetele emise de lileci, dar oamenii le pot percepe doar cu ajutorul unor detectoare.

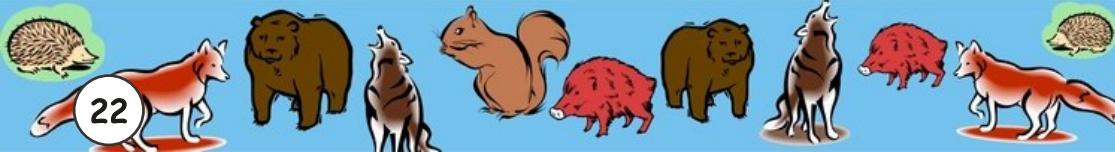
Idei de jocuri

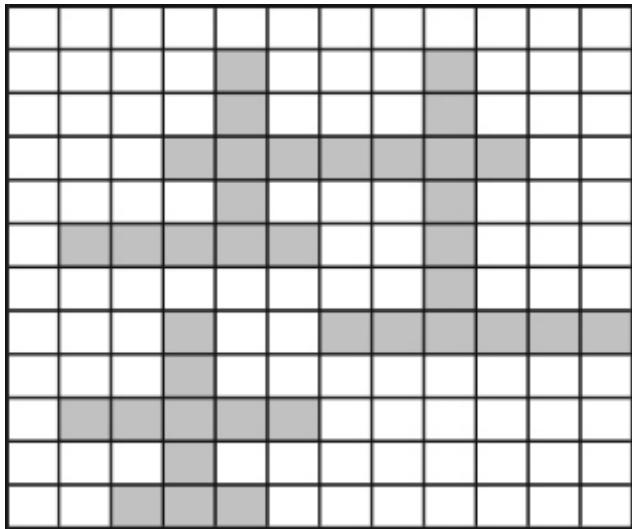
Ajut-o pe
Rița
Veverița să
ajungă la
mâncare!

Gasiti si
incercuiti
cuvintele:
GIRAFĂ, LEU,
TIGRU,
IEPURE,
HIPOPOTAM,
OAIЕ

H	M	L	R	F	Y	O	Z	B	H	V	T
W	L	A	S	D	G	I	X	C	I	K	D
A	E	F	B	I	J	L	E	M	P	L	C
B	U	I	R	F	A	W	D	G	O	T	Z
N	K	A	C	V	O	F	B	I	P	H	S
V	F	R	G	J	D	H	M	E	O	L	V
A	O	B	K	I	A	R	I	C	T	U	F
S	X	T	D	L	E	J	G	V	A	M	P
H	J	A	U	F	I	P	B	W	M	I	K
Y	O	A	I	E	H	G	U	E	S	C	O
U	B	S	F	J	A	Y	L	R	I	V	T
D	H	T	I	G	R	U	C	T	E	M	A

22

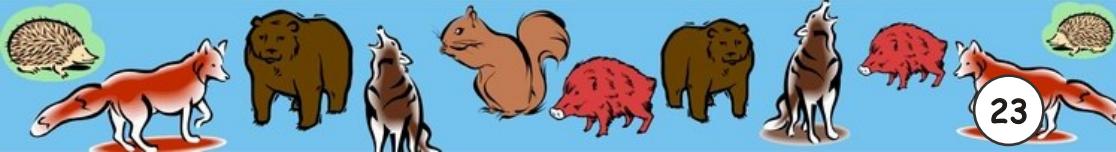

Potriviți în patratelele gri cuvintele date:
COBRA, GIRAFĂ,
POLAR, TIGRU,
MAGAR, ELEFANT,
RINOCER, LUP.

DOLRCOIC
TOHOPAMPI
PETOLOIĆ
ZMPACEINU
MALIGOFN
GPINUNI
RCAUNFI
LATUC
NOCLTANP
NECOA
RUSOMUI
UTLERUF

- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -

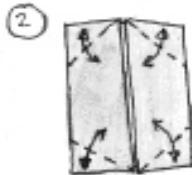
Găsiți ce animale se ascund în spatele cuvintelor amestecate. Completati cu literele incercuite cuvantul de deasupra.
Dacă ati descurcat corect denumirea fiecarui animal și litera incercuită este cea corecta, cuvantul de deasupra va fi o surpriză!

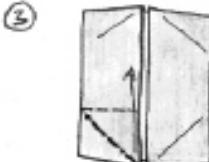
Origami - IEPURE

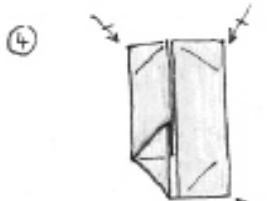
WHITE SIDE UP

FOLD AND UNFOLD

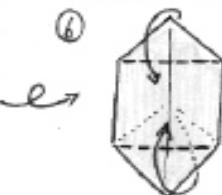
SQUASH TO CENTRE

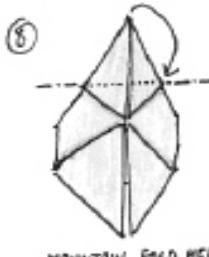
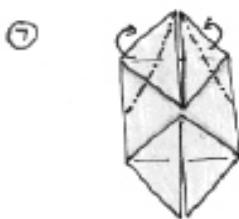
REPEAT STEP 3 ON
THE OTHER CORNERS

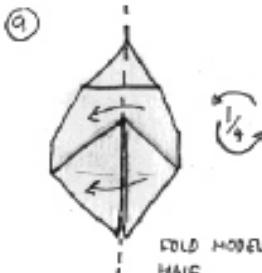
TURN OVER

FOLD FLAPS OVER

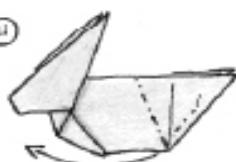
MOUNTAIN FOLD HEAD

FOLD MODEL IN
HALF

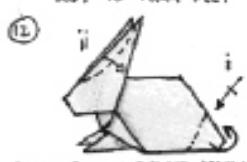

i) CRIMP TO FORM HEAD
ii) REVERSE FOLD TO FORM NOSE

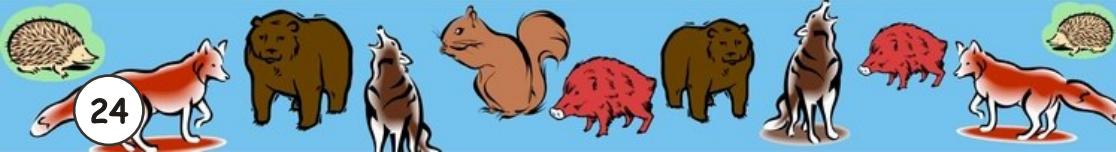
REVERSE FOLD THROUGH
BODY TO FORM FEET

FINISHED RABBIT

i) SHAPE BODY, REPEAT BEHIND
ii) SHAPE EAR

24

Origami - VEVERITĂ

① START WITH
FOLD RATE

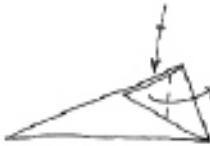
FOLD BEHIND

②

FOLD BEHIND.
ROTATE

③

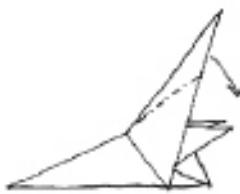
VALLEY FOLD.
REPEAT BEHIND.

④

OUTSIDE REVERSE
FOLD

⑤

REVERSE FOLD

⑥

OUTSIDE REVERSE FOLD.

⑦

CRIMP TO FORM
TAIL

⑧

FINISHED SQUIRREL

PULL LAYERS OUT
AND PINCH TAIL

⑨ SHAPE HEAD

i PULL LAYERS OUT
AND PINCH TO FORM
EARS

ii REVERSE FOLD

